

גמרא כתובות ע"ה.

מתני':

היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראייה שמשנתארסה היו בה מומין הללו ונסתחפה שדהו נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראייה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות דברי ר"מ

וחכמים אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר (ע"ה): אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון ואם יש מרחץ באותה העיר אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון מפני שהוא בודקה בקרובותיו. גמ':

טעמא דמייתי האב ראייה הא לא מייתי האב ראייה הבעל מהימן מני רבי יהושע היא דאמר לא מפיה אנו חייין. אימא סיפא נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראייה טעמא דמייתי הבעל ראייה הא לא מייתי הבעל ראייה האב מהימן אתאן לר"ג דאמר נאמנת

א"ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו.

אמר רבא לא תימא רבי יהושע לא אזיל בתר חזקה דגופא כלל אלא כי לא אזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא היכא דאיכא חזקה דממונא.

אבל היכא דליכא חזקה דממונא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא דתניא אם בהרת קודם לשער לבן טמא אם שער לבן קודם לבהרת טהור ספק טמא ור' יהושע אומר כהה מאי כהה אמר רבה כהה טהור.

רבא אמר רישא כאן נמצאו וכאן היו סיפא נמי כאן נמצאו וכאן היו.

איתיביה אביי נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראייה שעד שלא תתארס היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות עד שלא תתארס אין משתתארס לא ואמאי לימא כאן נמצאו וכאן היו.

א"ל משנתארסה משום דאיכא למימר חזקה אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו והאי ראה וניפייס הוא.

אי הכי עד שלא תתארס נמי אלא אמרינן חזקה אין אדם מיפייס במומין הכא נמי חזקה אין אדם מיפייס במומין.

אלא משנתארסה משום דאיכא תרתי חזקה העמד הגוף על חזקתו וחזקה אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו והאי ראה וניפייס הוא מאי אמרת חזקה אין אדם מיפייס במומין הוי (עו.) חדא במקום תרתי וחדא במקום תרתי לא אמרינן

עד שלא תתארס העמד הגוף על חזקתו לא איכא למימר מאי איכא חזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו והאי ראה וניפייס הוא אדרבה חזקה אין אדם מיפייס במומין והעמד ממון על חזקתו.

רב אשי אמר רישא מנה לאבא בידך וסיפא מנה לי בידך.

איתיביה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מודה ר"מ במומין הראויין לבא עמה מבית אביה שעל האב להביא ראייה ואמאי מנה לי בידך הוא.

הכא במאי עסקינן ביתירת

יתירת מאי ראייה מייתי

ראיה דראה וניפייס הוא.

רש"י כתובות עה, ב

אתאן לרבן גמליאל דאמר - דהתם היא נאמנת דחזקה דגופא עדיפא.

חדושי הרמב"ן כתובות עה, ב

אתאן לר"ג וכו'. פי' דמתני' נמי בריא ושמא, היא ואביה טוענין בריא עכשיו נולדו מומין אלו והבעל אינו יודע.

חדושי הריטב"א כתובות עה, ב

גמרא טעמא דמייתי האב ראייה הא לא מייתי ראייה בעל מהימן מני רבי יהושע היא דאמר לא מפיה אנו חייין. פירוש דאי רבן גמליאל הא אמר התם דאייה מהימנא + באחד מכת"י כתוב כיון דאייה טוענת ברי חזקה דילה

עדיפא מחזקה דממונא דידיה כו'. + כיון דאייה ברי ואיהו שמא ומסייע לה חזקה דגופא, דחזקת גופא

וטענת ברי דידה עדיפא מחזקה דממונא דידיה כיון דטענתיה בשמא, והכא נמי הכי הוא דאיהי ברי ואיהו שמא שהבעל אינו יכול לטעון אלא שמא.

שיטה מקובצת כתובות עה, א

... והא דקאמר לקמן בגמ' אתאן לר"ג פי' דס"ל דהיא נאמנת משום דחזקה דגופה עדיפא ולא משום ברי ושמא ברי עדיף וכן משמע מלשון רש"י לקמן. והרמב"ן והרשב"א לא פירשו כן לקמן וכדבעינן למכתב לקמן בס"ד.

שיטה מקובצת כתובות עה, ב

וכבר כתיבנא לעיל בפ"ק לדעת רש"י ז"ל דעיקר טעמיה דרבן גמליאל משום חזקת הגוף טענת ברי לא מעלה ולא מוריד כלל וכדעת רב נחמן דקי"ל כותיה ובהכי רהיט בכולא סוגיין דלא אידכר הרב ז"ל טענת ברי כלל: ריב"ש

פני יהושע כתובות עה, ב

גמרא טעמא דמייתי האב ראייה כו' מני ר"י היא כו' אימא סיפא כו' אתאן לר"ג דאמר נאמנת. פירש"י דאמר חזקה דגופא עדיף. משמע לכאורה משיטת רש"י ותוספות בהא שמעתין דלר"ג חזקה דגופא לחוד מהני אפילו להוציא ממון ולכאורה לעיל בפ"ק (דף י"ב ע"ב) לא משמע הכי אלא דטעמא דר"ג משום דאיכא ברי ושמא בהדי חזקת הגוף או משום ברי ושמא בהדי מגו ע"ש ובחידושינו ואף על גב דבהא איכא למידחי קצת דלמאי דמסקינן טעמא דחזקה תו לא צריכין לטעמא דברי ושמא דחזקה לחוד נמי מהני לר"ג מ"מ בר"פ האשה שנתארמלה [לעיל ט"ז ע"א] קאמר הש"ס להדיא דעד כאן לא קאמר ר"ג אלא משום דאיכא ברי ושמא ומתמה התם ודקארי לה מאי קארי לה אלמא דפשיטא טובא דחזקה לחוד נמי לא מהני לר"ג וכן ברי ושמא לחוד נמי לא מהני דאי לא תימא הכי קשיא הלכתא אהלכתא כדאיתא לעיל בפ"ק (דף י"ג ע"א) אלא על כרחך דדוקא תרוייהו בהדי הדדי מהני לר"ג לאפוקי ממונא. ועוד דבלא"ה נראה לי דאי אפשר לומר דע"י חזקה לחוד מוציאין ממון דא"כ בהא נמי אכתי תיקשי הלכתא אהלכתא דקי"ל כשמואל [ב"ק צ"ג ע"א] דכלל גדול בדין המוציא מחבירו עליו הראיה דאין הולכין בממון אחר הרוב וא"כ כ"ש דאין הולכין אחר חזקה דהא רובא וחזקה רובא עדיף וכדמוכח נמי בר"פ המוכר פירות [ב"ב צ"ג ע"א] גבי סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו ואף על גב דחזקה דהתם עדיפא מההיא דהכא ואפ"ה לא קי"ל כר' אחא בגמל האוחר בין הגמלים כמו שהארכתי בזה במקום אחר מיהו לולי פירש"י ותוספות דשמעתין סוגיין דשמעתין הוי אתי שפיר משום דבמתניתין נמי מסתמא איירי בברי ושמא דהאב ובת מסתמא יודעין בדבר מתי נעשה המום והבעל אינו יודע וא"כ אתי שפיר כר"ג דהכא נמי איכא ברי ושמא בהדי חזקה ואף לפירוש הר"ן ז"ל דמתניתין איירי בשמא ושמא אפ"ה י"ל דהו"ל כברי ושמא כמו שאבאר לקמן ובר"פ האשה שנתארמלה לא בא למעט אלא דבברי וברי לא קאמר ר"ג להוציא ממון כיון שהמוחזק טוען ברי מיהו להאי לישנא דלא קאמר ר"ג אלא היכא דאיכא מגו ודאי לא מיתוקמא מתניתין דהכא שפיר כר"ג דהכא ליכא מגו ובר"פ האשה שנתארמלה משמע דמסקנא דהתם דטעמא דר"ג במשארסתני נאנסתי הוי משום מיגו ע"ש ובחידושינו אלא דהכא משום דקשיא ליה סיפא דמתני' ארישא ע"כ בעי לאוקמי סיפא כר"ג ולמימר דטעמא דר"ג לאו משום מיגו אלא משום חזקה בהדי ברי ושמא או לפירש"י ותוספות משום חזקה לחוד עיין בחידושינו (דף י"ב ע"ב ובדף ל"ו ע"א) בתוספות בד"ה החרשת ועיין עוד בסמוך ודוק היטב:

חדושי הריטב"א כתובות עה, ב

אמר רבא לא תימא טעמא דרבי יהושע וכו' אבל היכא דליכא חזקה דממונא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא. פירוש אף על גב דאיכא ריעותא אחרינא כנגדה דאי לא פשיטא, וא"ת והרי ראוה מדברת או מעוברת (לעיל י"ג א') דליכא חזקה דממונא דלא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופה,

וי"ל דכיון דנסתרה רגלים לדבר שלא בדקה ובטלה חזקת גופה, א"נ דהתם מעלה עשו ביוחסין.

אמר רבא רישא כאן נמצאו וכאן היו. פרש"י ז"ל וכולה חד תנא **ורבן גמליאל** היא ומודה רבן גמליאל ברישא דכיון דברשות האב נמצאו עליו להביא ראיה, וההיא דהנושא את האשה (אפילו) שכבר נכנסה לרשות הבעל וברשותו נמצאת שאינה בתולה, אבל כרבי יהושע ליכא לאוקמה ולמימר דמודה רבי יהושע בסיפא דכיון דברשות הבעל נמצאו על הבעל להביא ראיה, דהא במתניתין דהנושא ברשות הבעל נמצאו ואפ"ה פליג רבי יהושע, ולא חש רבא לומר דלעולם כולה רבן גמליאל משום דפשיטא דלא אפשר לאוקמא כרבי יהושע מטעמא דכתיבנא,

ומיהו ק"ל למה טרח רבא לומר כאן לא תימא דרבי יהושע וכו', ואי לפרושי לן דברי רבי יהושע היה לו לומר כן [אמתני' דהנושא את האשה] ששם עיקר דבריו,

לכך י"ל דמתני' אתא אפילו כרבי יהושע ולא לענין הכתובה אלא **לענין הגט דליכא חזקה דממונא** וכי ליכא חזקה דממונא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא, ובסיפא דאיכא כאן נמצאו וכאן היו עדיפא מחזקה דגופא, והיינו דנקט סיפא כאן נמצאו וכאן היו, דאילו רבן גמליאל בלאו הכי נמי אייהו מהימנא משום חזקה דגופא וטענת ברי, אלא משום דרבי יהושע נקט לה דאי לאו הכי חזקה דגופא עדיפא ליה נמי כיון דליכא חזקה דממונא, **וכאילו אמר מודה רבן גמליאל ברישא משום כאן נמצאו וכאן היו, ומודה רבי יהושע בסיפא משום כאן נמצאו וכאן היו**, כן נראה לי.

חדושי הר"ן כתובות עה, ב

וא"ת היכי אמרי' דר' יהושע לא אזיל בתר חזקה דגופא היכא דליכא חזקה דממונא, וא"כ קשי' הא דאמרי' בפרקין קמ' דאמרי' ראוה מדברת עם אחד וכן גבי ראוה מדברת דר' יהושע אומ' לא מפיה אנו חייין, והא התם דליכא חזקה דממונא ואפ"ה לא אזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא ואמר לא מפיה אנו חייין, וי"ל דהתם מעלת יוחסין שאני.

ר"ן (על הרי"ף) כתובות לה, א

ופרש"י ז"ל דרבא מהדר לאוקמה כולה כר"ג דפסקין הלכתא כוותיה בפ"ק [דף יג א] ואמר דלעולם חזקה דגופ' עדיפא ורישא היינו טעמא משום כיון דבבית אביה נמצאו המומים מיתרע חזקה דאב דא"ל כאן היו קודם אירוסין ובפ"ק נמי פלוגתייהו בנכנסה לרשות הבעל היא ובה אמר ר"ג דלא הורעה חזקת בית אביה בכך כך פירש"י ז"ל

והא פירושא לא מחוור לי מדאמרי' עלה בגמ' איתיביה אביי נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא תתארס היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות עד שלא תתארס אין משנתארסה לא ואמאי לימא כאן נמצאו וכאן היו כלומר אם איתא דאמרי' כאן נמצאו וכאן היו למה צריך הבעל להביא ראיה שהיו בה עד שלא תתארס ליסגי ליה להביא עדים שהיו בה המומין משנתארסה [ועודה] בבית אביה דנימא כיון שבבית האב נמצאו שם היו קודם שתתארס וכטעמיה דרבא ומהדרין דמשנתארסה לא מהניא משום דאיכא תרי חזקי וכו' כדאיתא בגמ' ואם כפרש"י ז"ל בפלוגתא דר"ג ור' יהושע בהנושא את האשה היא אומרת משארסתני נאנסתי אמאי אמר ר"ג נאמנת דהא לישנא דהנושא את האשה כו' משמע שתכף שנשאה נולד מחלוקת זה ביניהם אף על פי שאי אפשר לומר דמשנשאה נאנסה ולפיכך היא אינה יכולה לטעון אלא משנתארסה נאנסה אבל לא משנשאת ומלתא פסיקתא אר"ג דנאמנת ואמאי והא כיון דעל כרחיך נבעלה [בבית אביה] נימא כאן נמצאו וכאן היו וקודם שנתארסה נבעלה והיה מקחו מקח טעות דהא הכא ליכא תרתי וכיון שכן אפי' לר"ג אית לן למימר כאן נמצאו וכאן היו כי היכי דמודה ברישא דמתני' דעל האב להביא ראיה משום כאן נמצאו וכאן היו וכדפרש"י ז"ל

לפיכך נראה לי דרבא דאמר כאן נמצאו וכאן היו ה"ק לאו כדקא סלקא דעתין דמתני' שייכא בפלוגתייהו דר"ג ור' יהושע דליתא ולא שייכא בפלוגתייהו כלל דאינהו פליגי בברי ושמא ומתני' בשמא ושמא כגון שאינה בקיאה בהן מתי נולדו כריח הפה וטעמא דרישא וסיפא משום כאן נמצאו וכאן היו וכן יש בנסחאות שכתוב בהן בפירוש רישא כאן נמצאו וכאן היו סיפא כאן נמצאו וכאן היו והיינו טעמא דלא סגי ליה לבעל להביא עדים משנתארסה משום דאיכא תרי חזקה כדאיתא בגמ' הא לאו הכי הוה סגי ליה מטעמא דכאן נמצאו וכאן היו ופלוגתא דהנושא את האשה היינו טעמא דאר"ג נאמנת אף על פי שעל כרחיה בבית אביה נבעלה משום

דכיון שהיא טוענת ברי לא אמרי' כאן נמצאו וכאן היו ומשום האי טעמא בלחוד הוא דאמרי' לעיל בפ"ק וברי' פרק שני [דף טז א] דלא אמר ר"ג אלא בברי' ושמה משום דבשמה ושמה לא הוה מאמינה ר"ג דכיון דודאי בבית אביה נבעלה מטעמא דכאן נמצאו וכאן היו אמרי' דקודם שנתארסה נבעלה אבל אילו היה אפשר לתלות ולומר דמשנכנסה לרשות הבעל נבעלה אפי' בשמה ושמה נמי חייב הבעל בכתובתה מטעמא דכאן נמצאו וכאן היו ובסמוך אבאר עוד זה בע"ה:

חדושי הר"ן כתובות עו, א

רב אשי אמ' סיפא מנה לאבא בידך. פרש"י ז"ל דכיון שאין הטענה שלה דמיירי בנערה לא בבוגרת אלא של אביה, אפי' לר"ג לא מהניא ליה חזקה דגופא, **ולא נהיר, דמה לי אם היא תובעת לעצמה או לצורך אביה**, וכי היכי דאנהי (אלא) חזקה לדידה הכי אנהי לצורך אביה, לפיכך עקר הפי' כמו שפי' דודאי רב אשי לא בא לחלוק עם רבא אלא ודאי כרבא ס"ל דטעמא משום דכאן נמצאו וכאן היו ואתא לתרוצי קושייתו של אביי ולומ' כיון דאית לך טעמא דכאן נמצאו וכאן היו, בסיפא נמי אמאי צריך להביא הבעל עדים דעד שלא תתארס היו בה מומין, אלא דכי היכי דאמרי' ברישא כאן נמצאו וכאן היו הכי ה"ל למימר בסיפא, ואתא רב אשי לתרוצה ואמ' דלא אמרי' דרישא מנה לאבא בידך, פי' וכיון שאינה טוענת לעצמה אלא מחמת אביה לא מהניא לה חזקה דגופא, דהא **איהו בין שיטעון בין שלא יטעון אינו יכול לטעון בבריא**, משום דאינו יודע מומין שבסתר אימתי נולדו לבתו, וכיון דשמה הוא אף על גב דמסייע ליה חזקה דגופא, במקום שמה חזקה דכאן נמצאו וכאן היו עדיפא ליה, אבל סיפא מנה לי בידך הוא שהרי הכתובה שלה כיון שהיא נשואה, וכיון שהיא טוענת לעצמה לא אמרי' דחזקה דכאן נמצאו עדיפא מחזקה דגופא, דודאי חזקה דגופא עדיפא טפי במקום **בריא**, לפיכך צריך הבעל להביא עדים שעד שלא תתארס היו בה מומין אלו.

רמב"ן כתובות ט"ז.

וקשיא דהא קימ' לן כר"ג ומשום מגו כדאמרינן לעיל פרק קמא, דאי לאו משום מגו הוה ליה מנה לי בידך ולהלה אומר איני יודע. וליכא למימר דכי קי"ל כר"ג לאו משום מגו אלא ההוא טעמא דאוקמה אחזקתה, דההוא ליתא אלא אמשארסתני נאנסתי. וכן פרש"י. **אבל בין מוכת עץ לדרוסת איש ליכא חזקה.** (ואין לומר) ואיכא למימר במגו כר' יהושוע קימ' לן דלא אמרי' מגו אלא בשור שחוט, אבל קימ' לן כר"ג באומרה משארסתני נאנסתי שנאמנת משום דחזקה דגופא. וכיון שנאמנת לומר משארסתני נאנסתי וליטול מאתים, נאמנת לומר מוכת עץ אני. **ואיפשר שאף במוכת עץ איכא חזקה דגופיה שחזקת שלהן אינה דרוסת איש בלא בעל** וכן במקצת הנוסחאות ובהלכות רבינו הגדול לא גריס התם אלא עד כאן לא אמר ר"ג התם אלא דאמרינן אוקי אתתא אחזקתא וכן כתב הנגיד, ובנוסחי דיקי לא משכחת בהו הכא דאמרינן מגו ע"כ.

שיטה מקובצת כתובות עה, ב

רש"י במהדו"ק
אבל רש"י כתב במהדורא קמא ז"ל רבא מהדר לאוקמה כולה **כרבן גמליאל** דאוקימנא כותיה בפ"ק והכי קאמר לעולם חזקת הגוף עדיף ורישא משום הכי בעל מהימן ולא אזלינן בתר חזקת הגוף **דאיכא מלתא אחריתי דמרע לה לחזקת הגוף** דאיכא למימר כאן נמצאו בבית האב והולכין במקום מציאתם לומר כאן היו עד שלא נתארסה והיה מקחו מקח טעות כדברי הבעל ולא יהיב כתובתה וסיפא אב מהימן כי לא מייתי בעל ראייה משום דכאן נמצאו עכשו בבית הבעל וכאן היו משנכנסה ברשותו לאחר שנתארסה לו ונסתחפה שדו כדברי האב וה"נ סיפא לא איצטריך לתרוצי דהא מתוקמא שפיר **כרבן גמליאל וטעמא משום העמד הגוף על חזקתו אלא תנא סיפא אטו רישא.**

משתתארס לא אם יש לו עדים שראו בה מומין הללו משנתארסה בעודה בבית אביה לא מהימן בעל ויהיב כתובה משום דאמרינן העמד הגוף על חזקתו ולא היו בה עד שלא נתארסה ואמאי ליתרע נמי האי חזקה משום כאן נמצאו וכאן היו עד שלא נתארסה והוה מקחו מקח טעות ולא ליהב כתובה אף על גב דאמינא גבי עודה בבית אביה **דכאן נמצאו מרע לה לחזקת הגוף** הכא לא מרע' גבי נכנסה לרשות הבעל דמשום דמשנתארסה הם מעידין שראו בה מומין הללו בבית אביה והא לא מהני מידי דאפי' תימא דכאן היו קודם

אירוסין לא היה מקחו מקח טעות דאיכא למימר בעודה ארוסה בדקה קודם כניסתה לחופה דחזקה דאין אדם שותה בכוס כלומר לא היה כונסה בלא בדיקה ומצא וראה ונתפייס לפיכך אין הבעל נאמן ונותן כתובה: אי הכי. כי מיייתי ראייה דעד שלא תתארס היו אמאי מקחו מקח טעות ולא שקלא כתובה הא ראה ונתפייס קודם שנכנסה וחזקה אין אדם שותה כו' הכא נמי אין אדם מתפייס במומין ואכתי משנתארסה אמאי לא לימא כאן נמצאו וכאן היו ושוב לא נתפייס. אלא משנתארסה משום דאיכא תרי חזקי דלא היו בה מומין עד שלא נתארסה חדא בדידיה וחדא בדידיה חדא בעמדה הגוף על חזקתו ולא היו בה מומין וכי אמרת כאן נמצאו וכאן היו לא איתרע ליה חזקת הגוף דאיכא חזקה אחריתי בהדה לגבות כתובה דחזקה אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו וראה ונתפייס. חזקה אין אדם מתפייס במומין והויא חדא חזקה במקום תרי חזקי חזקת הגוף וחזקת אין אדם שותה בכוס כו' ואף על גב דכאן נמצאו וכאן היו מרע לה לחזקת הגוף לגמרי דכמאן דליתא דמיא כדמתרץ רבא לעיל רישא דמתניתין דלא חיישין כלל לחזקת הגוף הואיל ואיכא למימר כאן נמצאו וכאן היו שאני הכא דלא מתרע לה לגמרי שהרי חזקה שאין אדם שותה עומדת עם חזקת הגוף כנגד כאן נמצאו וכאן היו והוו להו תרי חזקי דמעיקרא לגביית כתובה וחזקה אין אדם מתפייס במומין יחידאה היא דהעמד ממון על חזקתו ליכא למימר דהא כל היכא דאיכא חזקה לגופה וחזקה לממונא אזיל רבן גמליאל בתר חזקה דגופה ומתניתין אוקי רבא כרבן גמליאל כאן נמצאו וכאן היו לאו חזקה היא דתיקשי דהרי חזקה דאין אדם מתפייס במומין דהאי סברא בעלמא לפי ההווה דהואיל וכאן נמצאו הדברים מוכיחין דכאן היו ע"כ:

ירושלמי כתובות א, ו

תמן תנינן היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראייה רבי לעזר שאל לר' יוחנן מתניתא דרבן גמליאל ור' אליעזר דלא כרבי יהושע אמר ליה דברי הכל היא שנייא היא מומין שדרכן להוולד אמר רבי יוסי מקמא דנן חמיי רבנן מדמו מומין לבתולין אילין ילפין מן אילין ואילין ילפין מן אילין בתולים ממומין שאם בא עליה עודה בבית אביה צריך האב להביא ראייה מומין מבתולים שאם נולדו לה מומין ספק משנכנסה לרשותו ספק עד שלא תיכנס לרשותו [דף ו עמוד ב] הבעל צריך להביא ראייה מן אילין בתולין ובתולין וכי בטלו לא בבית אביה בטלו ואת אמר הבעל צריך להביא ראייה וכא הבעל צריך להביא ראייה:

שיטה מקובצת כתובות עה, ב

פירוש הכא ברישא דמתני' דאמרינן מני ר' יהושע דחזקה דממונא עומדת לנגדה דכיון דקא מסייע לחזקה דממונא כאן נמצאו וכאן היו ולא איתרע חזקה דממונא כלל הלכך עומדת נגד חזקת הגוף ומריע לה ולכך לא אזיל בתר חזקת הגוף וזהו שכתב רש"י עומדת לנגדה כי הכא נמצא דמתני' מיתרצה שפיר לרבי יהושע ולכך הקדים רבא לא תימא וכו' ובר מן דין פשטן של דברים נראין דלכך הקדים רבא לא תימא כו' לאורוי' דמציון לאוקמי מתני' כו' יהושע ולחלק בין היכא דאיכא כאן נמצאו וכאן היו דקא מסייע לחזקה דגופה להיכא דליכא דאי הוה אמרינן דלית ליה חזקה דגופא כלל לא הוה מצי לשנויי הכי כלל אבל בהקדמה שעשה נוכל לתרץ המשנה אפילו לר' יהושע וכדכתיבנא כ"נ לפרש לכאורה וכי מעיינת בה שפיר דוק ותשכח כדכתיבנא ומשום הכי מתניתין מתוקמה שפיר כרבי יהושע טפי מרבן גמליאל דלרבן גמליאל קשיא רישא: ואין לתרץ דשאני מתני' דכאן נמצאו וכאן היו ולכך איתרע חזקה דגופה דבהיא דרבן גמליאל נמי דתנן הנושא את האשה כו' היא אומרת משארסתני נאנסתי איתרע חזקה דגופה דאית לן למימר כאן נמצאו וכאן היו דהא משמע שתכף שנשאה נולד מחלוקת זה ביניהם אף על פי שאי אפשר לומר שמשנשאת נאנסה ולפי' היא אינה יכולה לטעון אלא משנתארסה נאנסה אבל לא משנשאת וכדכתיבנא לעיל ומלתא פסיקתא אמר רבן גמליאל דנאמנת ואמאי והא כיון דעל כרחה בבית אביה נבעלה נימא כאן נמצאו וכאן היו וקודם שנתארסה נבעלה אלא משמע דרבן גמליאל אזיל בתר חזקה דגופה ואפילו במקום דאיתרע חזקה זו דאיכא למימר כאן נמצאו וכאן היו והלכך תקשי ליה רישא דמתני' ומיהו משום דספק אוקימנא הלכתא כותיה כר"ג לכך מהדר רבא לאוקמי מתני' נמי כר"ג ומשני בדוחק דיש לחלק בין רישא דמתני' לההיא דרבן גמליאל דפ"ק דרישא דמתני' לכך איתרע חזקה דאב משום דנמצאו מש בבית אביה ולא באומדנא אף על גב דהויא לה אומדנא דמוכח מ"ט כדי לאורועי חזקה בסברא בעלמא וכדבעינן למכתב קמן בס"ד הלכך דיינו לומר סברא זו כשאנו מוצאין בהדיא דהולכין במקום מציאתן לומר כאן היו עד שלא נתארסה אבל כל שלא נמצא ממש בבית אביה

אלא בבית הבעל אף על גב דעל ידי שהיא טוענת משארסתני נאנסתי והיא מודה לדבריו שבעולה היא נתברר לן שקודם שנשאת נבעלה מ"מ הרי נכנסה לרשות הבעל ושם נולד הספק והלכך לא הורעה חזקת אביה בכך כיון שלא נולד הספק בבית אביה ולא יצא עליה שום ערעור כלל בעודה בבית אביה ולהכי דחיק רבא כולי האי לאוקמי כולה מתני' כרבן גמליאל ולא סגי ליה במאי דמתוקם מתני' כרבי יהושע דאתיא שפיר טפי דמאי דאקדים רבא גופי' וכדכתביבנא משום דהלכתא כותיה דרבן גמליאל וזהו שכתב רש"י רבא אמר רישא כאן נמצאו וכאן היו. רבא מהדר לאוקומה כולה כר' גמליאל דאוקימנא הלכתא כותיה בפ"ק לעולם חזקה דגופה עדיף ורישא טעמא משום דבבית אביה נמצאו המומין אתרע חזקה דאב דאיכא למימר כאן היו קודם אירוסין ובפ"ק נמי פלוגתייהו בנכנסה לרשות הבעל היא ובה אמר רבן גמליאל דלא הורעה חזקת אביה בכך. ע"כ:

שב שמעתתא שמעתתא ב פרק ג

... ופירש רש"י (ד"ה רבא) רבא מהדר לאוקמי כולה כר' גמליאל כו' לעולם חזקה דגופה עדיפא ורישא טעמא משום דכיון דבבית אביה נמצאו המומין ואיתרע חזקת האב דאיכא למימר כאן היו קודם אירוסין, ובפרק קמא (כתובות יב ע"ב) נמי פלוגתייהו בנכנסה לרשות הבעל ובה אמר ר"ג דלא הורע חזקת האב בכך וע"ש, רבא אשי אמר (עו א) רישא מנה לאבא בידך סיפא מנה לי בידך, ופירש רש"י רישא דכתובתה לאב לכן לא מהני חזקתה לגבי אב, איתביה רב אחא בריה דרב אויא לרבא אשי מודה ר' מאיר במומין הראויין לבא עמה מבית אביה על האב להביא ראייה, ואמאי מנה לי בידך הוא, ופירש רש"י (ד"ה מודה) קא סלקא דעתך בכל מומין שיש לספק ולומר שמבית אביה באו שעל האב להביא ראייה ואף על גב שנכנסה לרשות הבעל ואמאי מנה לי בידך, פירש רש"י ונימא העמד הגוף על חזקתו, ומשני הכא במאי עסקינן ביתרת ע"ש בסוגיא, ונאמרו ונשנו בזו הסוגיא שני שיטות אשר עליהם כל הסוגיא בנוי:

והנה שיטת רש"י ותוספות דלרבא ורבא אשי ליכא חילוק בין ברי ושמא או שמא ושמא, אלא בין לרבא בין לרבא אשי ברישא דמשנתארסה נולדו ספק המומין על האב להביא ראייה כיון דאיתרע רשות האב ואפילו טוען האב ברי והבעל שמא אפילו הכי על האב להביא ראייה, והוכיחו בתוספות (שם עו, א בד"ה רישא), מדתני על האב להביא ראייה משמע דלא מהני ליה אלא ראייה ולא מהני ליה טענת ברי, ולהכי הוכיחו לומר דהא דתנן בפרק קמא יב, ב גבי משארסתני נאנסתי היינו נמי שהיא טוענת משכנסתני נאנסתי ע"ש, ומשמע נמי מדבריהם דאם טוענת משכנסתני נאמנת אפילו בלא טעמא דברי ושמא ויבואר לפנינו:

ושיטת הר"ן (כתובות לה, א מדפי הרי"ף) הוא דודאי פלוגתא דמשארסתני נאנסתי מיירי כפשוטו מאירוסין אלא כיון דטוענת ברי מהני לה חזקת הגוף בצירוף ברי ושמא, ומשום הכי בנוולדו ספק מומין מן האירוסין האב צריך להביא ראייה, ומשום דאינו טוען ברי לא מהני ליה חזקת הגוף לחודיה אבל נולדו ברשות הבעל על הבעל להביא ראייה, וכמו שאמרו (כתובות ע"ו ב') גבי מחליף פרה בחמור דקיימא לן כל הנולד ספק ברשותו עליו הראיה ואפילו טוען שמא, ובתירוצא דרבא אשי ע"ש מפרש הר"ן רישא מנה לי בידך דמיירי שהאשה טוענת ברי והאב אינו יודע, ולכן ברישא שהכתובה לאב לא מהני טענת ברי דאשה לגבי אב, ובסיפא דכתובה לעצמה הבעל צריך להביא ראייה דהוי ברי ושמא, זה המתבאר משיטת הר"ן:

והנה לפי שיטת רש"י ותוספות תמוה מאד סוגיית הש"ס ריש פרק האשה שנתארמלה (טז, א) דאמרו שם עד כאן לא קאמר ר' גמליאל התם אלא בברי ושמא, ולפי שיטתם דמתניתין מיירי באומרת משכנסתני נאנסתי אין צריך ברי ושמא דהא בהאי דכל מי שנולד הספק ברשותו עליו הראיה אפילו בשמא ושמא הוא, וכן בפרק קמא דכתובות דף י"ב ע"ב משמע דטעמא דר"ג משום ברי ושמא ע"ש, וכן במה שפירשו רש"י ותוספות בתירוצא דרבא אשי דמן האירוסין לא מהני חזקתה לגבי אב כיון דהכתובה לאב, וגם זה תמוה דאמאי לא מהני חזקתה לגבי אב, דהא בכל דוכתי מהני חזקת האם לגבי בת, וכבר הקשו בזה על רש"י הר"ן והריטב"א ע"ש, וביותר תמוה לי דהא גבי מחליף פרה בחמור (כתובות עו, א) מהני ליה חזקת החמור לבעל החמור וחזקת הבת לא יועיל לאב:

ובתוספות שם עו, א ד"ה רישא דחו פירוש ר"י דמפרש טעמא דרבא אשי דברי שלה לא מהני לגבי אב, מדקאמר על האב להביא ראייה ומשמע דבלא ראייה אינו נוטל אפילו טוען ברי, ועוד דמשמע מהאי דשמואל בסמוך דנכנסה לרשות הבעל על הבעל להביא ראייה אפילו טוען האב והבת שמא וכו', ומסתמא רבא אשי לא פליג עליה דשמואל דקיימא לן כוותיה ונראה לו פירוש הקונטרס עיקר דרישא מנה לאבא בידך ולא מהני חזקת האשה לגבי האב עכ"ל, ומ"ש דמהני לשמואל חזקת החמור לבעל החמור:

קובץ שעורים כתובות אות רנח

רנח) [דף עה ע"א] האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה נולדו. **ודעת הטור דבכה"ג אינה צריכה גט, דחזקה כאן נמצאו כאן היו היא חזקה ודאית, ומה"ט כתב הטור דהאב צריך להחזיר כסף הקדושין, דס"ל** דהא דאמרינן כלה בבית אביה ולקדושין קאי גם למסקנא, וכן הוא במרדכי כאן בשם רבינו אביגדור כהן צדק, **אבל לפירש"י דכאן נמצאו כאן היו אינה חזקה ודאית, אלא דאיתרע רשות האב ולא מוקמינן בחזקת הגוף, ודאי לא מהניא להוציא כסף קדושין מהאב מה"ט, וכן לענין גט צריכה מספק לשיטה זו כדעת בית יוסף, אבל מדברי תוס' הרא"ש שהביא בשיטה כאן מבואר כדעת הטור דברי שא א"צ גט, וכן כתבו להדיא בחידושי הרא"ש והריטב"א, אמנם כ"ז בהיא טוענת שמא, אבל אם אומרת ברי שנולדו המומין אח"כ ודאי צריכה גט, דשויה אנפשה חתיכה דאיסורא, וכן פירש הר"ן דמתניתין איירי בטוענת שמא.**

קובץ שעורים כתובות אות רסו

רסו) [דף עה ע"ב] שם בגמ'. רישא כאן נמצאו כאן היו. כן גירסת רש"י ותוס' **ולא גרסי סיפא כאן נמצאו כאן היו, דבסיפא טעמא משום חזקת הגוף כמו בפ"ק גבי משארסתני נאנסתי, וברישא לא מהניא חז"ה משום דרשות האב איתרע, והא דכ"נ כ"ה אינה חזקה, אלא ריעותא בחז"ה, אבל הר"ן גריס, סיפא כ"נ כ"ה, דטעמא דסיפא אינו מטעם חז"ה דלא מהניא בטענת שמא, אלא דחזקה כ"נ כ"ה דיש להחזיק שהיא ברשות שנמצא, והיא חזקה ודאית ולא ריעותא גרידא, וצ"ע, חזקה זו מנלן דהא ליכא קרא להכי.**